

Keskustan kehittämisen kärkihanke

Raportti 2016–2025

Sisällys

Johdanto	3
1 Taustaa.....	4
1.1. Strategiat ja ohjelmat	4
2 Keskustan kehittämisen kärkihanke.....	5
2.1. Yleistä.....	5
2.2. Keskustavisio	6
2.3. Kärkihankkeiden ohjaus- ja toimintamalli sekä resursointi	8
3 Ydinkeskusta	10
3.1. Yleistä.....	10
3.2. Ydinkeskustan toimenpiteet	10
4 Vanhakaupunki.....	13
4.1. Yleistä.....	13
4.2. Vanhakaupungin toimenpiteet.....	14
5 Aninkainen	16
5.1. Yleistä.....	16
5.2. Aninkaisten toimenpiteet	17
6 Merellinen Turku	19
6.1. Yleistä.....	19
6.2. Merellisen Turun toimenpiteet	20
7 Muut keskustan kärkihankkeen osakokonaisuudet	23
7.1. Yleistä.....	23
7.2. Liikenne ja liikkuminen keskustassa.....	23
7.3. Keskustavalaistus	24
7.4. Valon polku	25
7.5. Sytytä Turku -kehittämiskilpailu	26
8 Viestintä	28
9 Kärkihankkeelle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen	29
9.1. Viihtyisä ja eläväinen kohtaamispaikka	29
9.2. Kaupallisesti elinvoimainen keskusta	30
9.3. Saavutettava ja helposti kuljettava keskusta	32
10 Huomioita.....	33

Johdanto

Turun kaupunginhallitus päätti käynnistää Keskustan kehittämisen kärkihankkeen toukokuussa 2016 (kh 2.5.2016 § 177). Kärkihanke on Turun kaupungin strategisen johtamisjärjestelmän työkalu, joka ohjaa ja koordinoi keskustan alueen toimenpidekokonaisuuksia alueen kokonaisvaltaiseksi kehittämiseksi.

Kaupunki käynnisti keskustan kehittämisen kärkihankkeen pyrkiäkseen vastaamaan aikamme ilmiöihin, jotka haastavat keskustan elinvoimaisuutta, saavutettavuutta ja viihtyisyyttä. Nämä ilmiöt tarkoittavat ensi sijassa kauppaa, työelämää, digitalisaation ja kestäväan kehitykseen liittyviä muutoksia.

Kärkihankkeen rooli keskustan kehittämisessä on yhä pohjimmiltaan muuttumaton: se koordinoi, sovittelee, jakaa tietoa ja edistää verkostoitumista kaupungin kehittämiseen osallistuvien toimijoiden ja sidosryhmien välillä. Kärkihankkeen edustajat ovat edunvalvojina varmistamassa, että keskustan kehittäminen etenee kohti sille asetettuja tavoitteita ja visiota.

Tässä raportissa kootaan yhteen Keskustan kehittämisen kärkihankkeen toteuttama työ ja sen aikana kertyneet opit ja ehdotukset. Raportti tuo esille Keskustan kehittämisen kärkihankkeessa toteutettuja toimenpiteitä sekä olennaisissa rooleissa toimineiden työntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia. Niiden toivotaan tukevan tulevaa päätöksentekoa ja kaupunkikehityksen strategista johtamista.

Kaupungin kärkihankkeista on myös tekeillä laajempi evaluaatioprosessi tulevaa pormestariohjelmaa varten, josta tämä raportti on erillinen työ.

Keskustan kehittämisen kärkihanke

Raportti 2016–2025

Raportin tuottaja: Keskustan kehittämisen kärkihanke

Taitto: Turun kaupunki

Julkaistu: kesäkuu 2025

1 Taustaa

1.1. Strategiat ja ohjelmat

Kaupunkistrategia 2029

Turun kaupunginvaltuusto hyväksyi Turku 2029 -kaupunkistrategian (23.6.2014 § 273), joka sisälsi kaupungin kehittämiseksi tärkeimmät tulevaisuuden suuntaviivat. Strategia listasi arvot ja tavoitteet, joiden toteuttamiseksi kaupunki aloitti Keskustan kehittämisen kärkihankkeen kaksi vuotta myöhemmin.

Vuoden 2014 kaupunkistrategia: [Turku 2029 -kaupunkistrategia](#)

Pormestariohjelma

Vuonna 2021 Turku siirtyi pormestarimalliin, ja Toiminnan vuosikymmen -pormestariohjelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa (kv 23.8.2021 §180). Pormestariohjelmassa täsmennettiin Turun valtuustokauden 2021–2025 aikana priorisoitavia kaupunkikehityksen osa-alueita. Pormestariohjelmassa nostettiin kärkihankkeet ja nimettiin Keskustan sekä Tiedepuiston kärkihankkeet jatkettaviksi päivitetyn toimenpidesuunnitelmin. Näiden lisäksi nimettiin aloitettavaksi kolme uutta kärkihanketta: Osaamisen kärkihanke, Yhteisöllinen Turku -kärkihanke ja Kulttuurin kärkihanke.

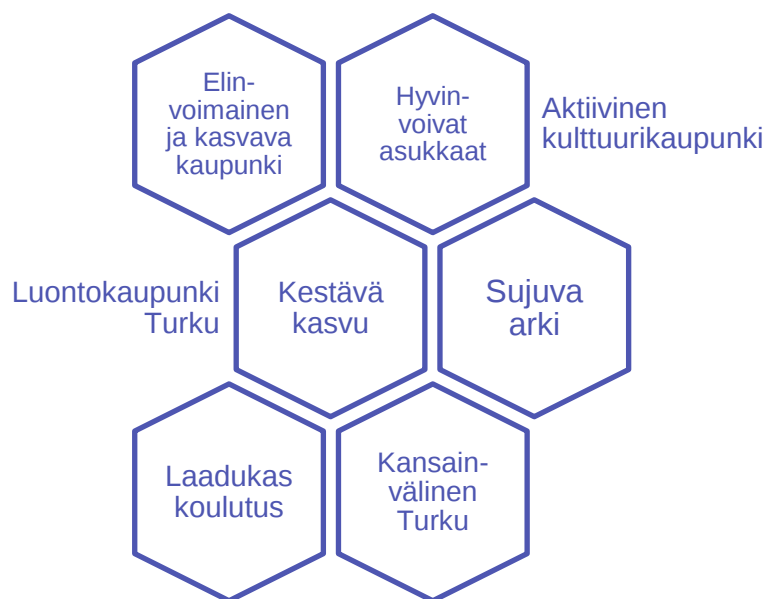
[Pormestariohjelma 2021–2025](#)

Kaupunkistrategia: Turku 2030-luvulla

Kaupunginvaltuusto hyväksyi vuonna 2022 uuden kaupunkistrategian Turku 2030-luvulla (kv 14.2.2022 § 20). Strategia täsmennetään kaupungin kehitykselle tärkeimmät teemat kymmenvuotisella aikajänteellä.

Turku 2030-luvulla sisältää kahdeksan tavoiteteemaa (kuvaajassa oikealla), joista jokainen sisältää kahdesta kolmeen tavoitetta. Jokaiselle näistä tavoitteista on määritelty vähintään yksi seurattava mittari.

Vuoden 2022 kaupunkistrategia: [Turku 2030-luvulla -kaupunkistrategia](#)

2 Keskustan kehittämisen kärkihanke

2.1. Yleistä

Turun kaupunginhallitus käynnisti vuonna 2016 [Keskustan kehittämisen kärkihankkeen](#) (kh 2.5.2016 §177). Kärkihankkeen pohjana toimivat pääasiassa kaupunkistrategiat vuosilta 2014 ja 2022 sekä vuoden 2021 Pormestariohjelma. Lisäksi sen toimintaa ohjasivat voimakkaasti vuonna 2017 valmistunut [Keskustavisio](#), jonka laatiminen oli kärkihankkeen ensimmäinen toimenpide.

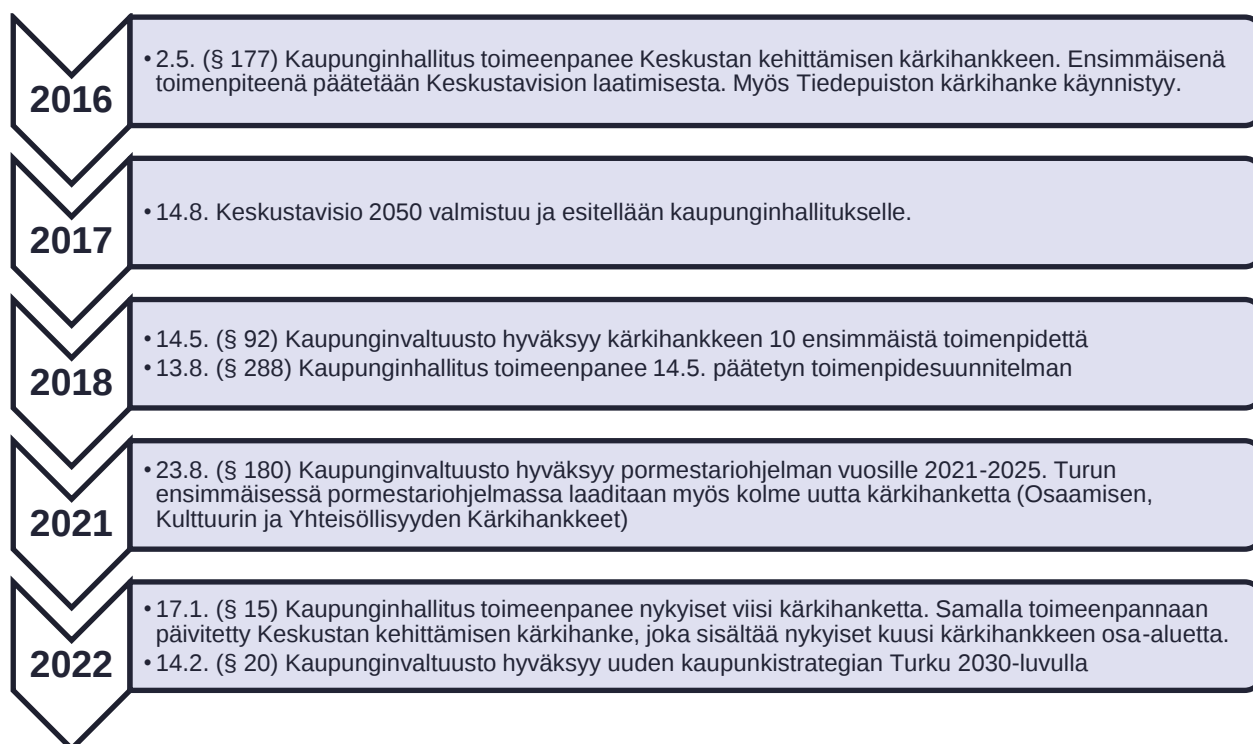
Kärkihanke koostui neljästä alueellisesti rajautuneesta toimenpidekokonaisuudesta:

Lisäksi kärkihankkeessa oli kolme läpileikkaavaa kehittämiskokonaisuutta:

- **Liikenne ja liikkuminen keskustassa**
- **Keskustavalaistus ja Valon polku**
- **Sytytä Turku -kehittämiskilpailu**

Keskustan kehittämisen kärkihanketta koskevien olennaisimpien päätösten aikajana:

2.2. Keskustavisio

Keskustan kehittämisen kärkihankkeen ensimmäisenä tehtävänä oli keskustan tulevaisuutta havainnoivan vision laatiminen. Sen tuli sisältää laaja esitys tulevaisuuden keskustasta ja konkreettinen tiekartta toteuttamisen toimenpiteistä ja vaiheista. Visio ja siinä laaditut suunnitelmat perustuvat Turku 2029 -kaupunkistrategiaan ja sen painopisteisiin. Näiden lisäksi visiossa tuli erityisesti pohtia keskustan elämyksellisyyden vahvistamista ja mahdollisuuksia toimia innovaatioalustana digitalisoituville keskustapalveluille.

Visiossa Turun kehittämisen kokonaistavoitteena nähtiin keskusta nostaminen Läntisen Suomen tärkeimmäksi talouden ja kaupan keskittymäksi. Turun potentiaali nähtiin eurooppalaisena, elävänä ja hyvinvoivana kaupunkina sekä maailman kauneimman saariston pääkaupunkina. Tulevaisuudessa Turku tulisi olemaan merkittävä tieteen, kulttuurin ja matkailun kaupunki, ja Turun keskusta johtaisi kasvua kohti tätä tavoitetta. Tämän kaiken edistämiseksi keskustan kaavoitus- ja rakentamishankkeet olisivat etusijalla kunnallisessa päätöksenteossa ja investoinneissa.

Keskustavisiossa määriteltiin Turun kaupunkikehityksen kolme tavoitteellista painopistettä, joiden tulisi ohjata sen kehittämistyötä tulevaisuudessa:

- Saavutettava ja helposti kuljettava keskusta
- Kaupallisesti elinvoimainen keskusta
- Viihtyisä ja eläväinen kohtaamispaikka

Keskustavisiossa Aurajoen varresta muodostuu Kulttuuriranta. Visiokuva: Lundén Architecture Company

I. Saavutettavuus

- Laajennettu keskusta
- Liikennejärjestelmän älykäs uudistaminen (joukkoliikennekatu, kävelykadut, keskustan kehätie, pyörätieverkosto)
- Kaupunkiterminaalit (keskitetyt pysäköintilaitokset)
- Pistemäisen keskustarakenteen laajentaminen (useamman solmu-kohdan keskusta)
- Saumaton liittyminen kansallisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin (Aninkainen, satama, lentokenttä, Kupittaa)
- 5 uutta kävelysiltaa

II. Kaupallisuus

- Laajennettu keskusta
- Kauppahallin tunnelmallinen uudistaminen
- Hansatown (Kauppatorin uudistaminen, kauppakeskusten verkosto)
- Kaupunkiterminaalien kaupallinen potentiaali
- Toimiva työpaikkojen ja toimitilojen keskusta (Design & Finance District)
- 150 000 m2 liiketilaa
- 300 000 m2 toimitiloja
- 15 000 työpaikkaa

III. Viihtyisyys

- Houkuttelevat ja monipuoliset asumismuodot
- Kehittyvät palveluhybridit
- Viherympäristöjen monipuolisuus
- Saariston ja veden esiintuominen ydinkeskustaan
- Vanhankaupungin renessanssi
- Yliopistojen integroiminen keskustaan
- Kohtaamispaikkoja sekä julkisia olohuoneita
- Kulttuuriranta
- Elämyksien ja hyvinvoinnin ketju Urheilupuistosta uuteen tapahtumakeskukseen

Kaupunginvaltuusto hyväksyi keskustan kehittämisen 10 ensimmäistä toimenpidettä (kv 14.5.2018 § 92). Ne pohjautuivat visiossa esitettyihin kehittämisen painopistealueisiin:

1. Järjestetään innovaatiokilpailu Keskustavision 2050 toimeenpanon edistämiseksi.
2. Vanhankaupungin konseptointi.
3. Merikeskuksen kehittäminen ja Turun merellisyyden edistäminen.
4. Kärkihankkeen mukaisten liikennejärjestelmän kehittämisen periaatteiden laadinta.
5. Aninkaisten alueen hankkeistaminen.
6. Keskustan kauppakeskus: keskustan kaupallisen vetovoiman vahvistaminen.
7. Kauppahallin korttelin kehittämissuunnitelman laadinta.
8. Keskustavalaistuksen kokonaisvaltainen kehittäminen.
9. Keskustan kärkihankkeen ohjaus Turun yleiskaava 2029:n valmisteluun.
10. Turku Future Forum -mallin mukaisen sidosryhmä- ja osallisuusfoorumin kehittäminen.

Keskustavision lopussa esitellään lisäksi ehdotukset sadasta toimenpiteestä vision mukaisen keskustan edistämiseksi ([Keskustavision: 100 toimenpidettä](#)). Ne sisältävät sekä suuren ja pienen mittakaavan että lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpiteitä.

2.3. Kärkihankkeiden ohjaus- ja toimintamalli sekä resursointi

Kaupunginhallitus omisti kärkihankkeet, ja sille raportoitiiin kärkihankkeista kahdesti vuodessa. Pormestaristolle raportointi tapahtui neljästi vuodessa.

Kansliapäällikön johtoryhmä seurasi ja ohjasi hankkeille asetettujen tavoitteiden toteutusta. Johtoryhmä myös teki kärkihankkeita koskevat hallinnolliset linjaukset ja päätökset.

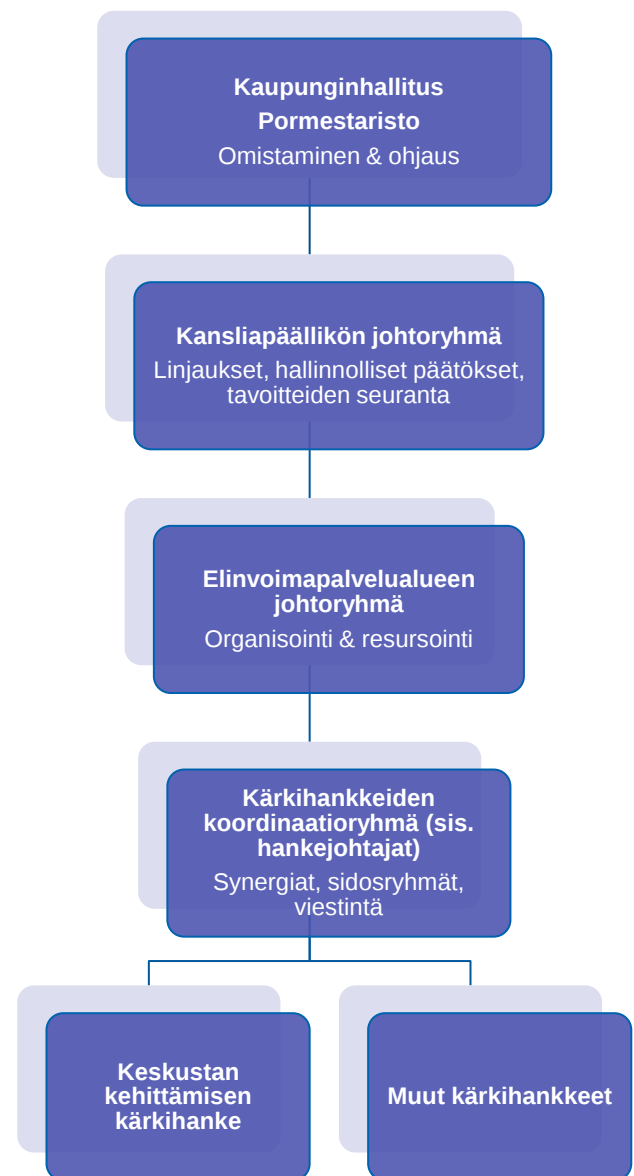
Kärkihankkeita organisoii ja resursoii elinvoimapalvelualueen johtoryhmä. Organisoimisissa oli tiiviisti mukana muiden palvelualueiden johtoryhmät, jotta kärkihankkeiden toiminta heijastaisi palvelualueiden yhteisiä linjauksia ja yhteisymmärrystä.

Kärkihankkeiden koordinaatioryhmässä kärkihankejohtaja ja hankejohtajat koordinoivat hankkeiden etenemistä ja etsivät synergiaa eri projektien välillä.

Hankeorganisaatio vastasi hankkeiden suunnittelusta ja toteutuksesta toimien linkkinä kaupungin eri toimialojen välillä. Tukipalvelut auttoivat hankkeiden hallinnossa ja viestinnässä.

Kärkihankkeille laadittiin vuosittaiset toimintasuunnitelmat, joissa huomioitiin tarvittavat resurssit (määrärahat ja henkilöstöresurssit) osana kaupungin talousarviota. Kaupunginhallitus hyväksyi toimintasuunnitelman pormestarin esityksestä.

Keskustan kehittämisen kärkihankkeen talousarviot vuosilta 2021–2025:

Talousarviot 2021	HTV	Henkilöstökulut	Ostopalvelut	TA2021
Keskustan kehittäminen	3,0	183 672 €	1 389 334 €	1 573 009 €
Talousarviot 2022	HTV	Henkilöstökulut	Ostopalvelut	TA2022
Keskustan kehittäminen	7,0	286 989 €	1 090 000 €	1 376 996 €
Talousarviot 2023	HTV	Henkilöstökulut	Ostopalvelut	TA2023
Keskustan kehittäminen	7,0	426 654 €	1 015 000 €	1 441 654 €
Talousarviot 2024	HTV	Henkilöstökulut	Ostopalvelut	TA2024
Keskustan kehittäminen	5	325 485 €	964 000 €	1 289 490 €
Talousarviot 2025	HTV	Henkilöstökulut	Ostopalvelut	TA2025
Keskustan kehittäminen	3,83	220 623 €	585 210 €	805 837 €

Kaupungin omien määrärahojen lisäksi keskustan kehittämisen kärkihankkeen toiminta on nojannut voimakkaasti ulkoiseen rahoitukseen. Ulkoista rahoitusta on saatu mm. Euroopan unionin eri ohjelmista ja valtion virastoilta, kuten Väylävirastolta.

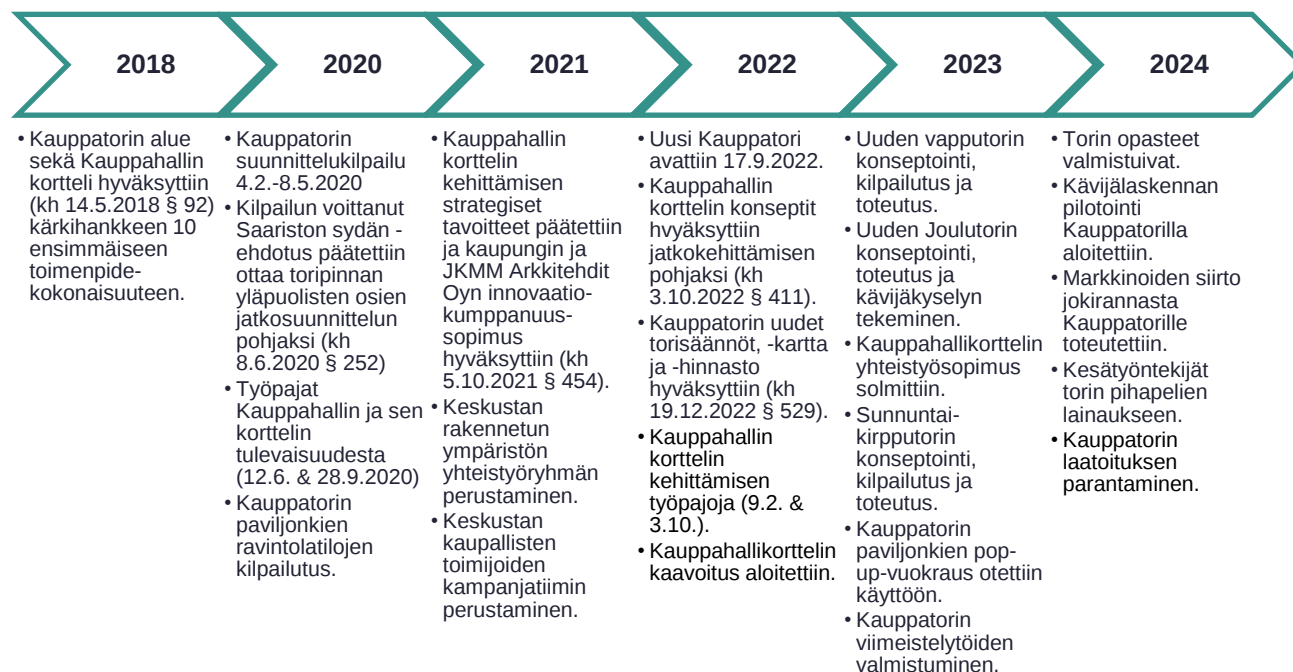
- KUTU-hankkeen rahoituksesta vastaa puoliksi Turun Kaupunki ja Väylävirasto, joiden lisäksi EU on tukenut hankkeen suunnittelua ja rakentamista 28,1 miljoonalla eurolla.
- SCALE-UP-hanke on osa EU:n Horizon 2020 ohjelmaa, ja se on 100 % EU:n rahoittama. Turun osuus SCALE-UP-hankkeesta on noin 1,4 miljoonaa euroa.
- HUPMOBILE sai rahoituksensa Turun kaupungilta ja EU:n Interreg Baltic Sea -ohjelmasta. 447 000 euron budjetista 75 % oli Interreg-rahoitusta.
- CHARME-hanke saa rahoituksensa Interreg Europe -ohjelmasta. Hankkeen budjetti on 1 504 724 euroa, josta Turun kaupungin osuus on 246 350 euroa.

3 Ydinkeskusta

3.1. Yleistä

Ydinkeskustan toimenpidekohteen perimmäisenä tavoitteena on alueen ympärivuotisen vetovoiman ja kaupallisen elinvoiman vahvistaminen. Kehitettävä alue koostuu Kauppatorista, Kauppahallista sekä niiden viereisistä kortteleista. Kaupallisen menestymisen lisäksi kehitetään Kauppatorin ja sen lähikortteleiden eläväisyyttä ja monikäyttöisyyttä sekä tapahtumille että arjen kohtaamisille.

Kaupallisen elinvoiman kehittämisessä korostuu yhteistyö liike- ja elinkeinoelämän sidosryhmien kanssa. Ydinkeskustassa tehdään tiivistä yhteistyötä esimerkiksi alueen yritysten, yhdistysten ja kiinteistönomistajien kanssa. Kaupunkiorganisaation sisäisiä, tärkeitä yhteistyötahoja on mm. tila-palvelut, tapahtumapalvelut sekä kaupunkiympäristön toteutussuunnittelu, rakennuttaminen ja kunnossapito.

3.2. Ydinkeskustan toimenpiteet

Kauppatori

Uusi Kauppatori on keskeisimpiä toimenpiteitä osana Turun ydinkeskustan kehittämistä. Uuden Kauppatorin suunnittelukilpailu järjestettiin keväällä 2020, ja kaupunginhallitus päätti voittaneen ehdotuksen käyttämisestä toripinnan yläpuolisten osien jatkosuunnittelun pohjana. Uusi Kauppatori avattiin 17.9.2022, ja avajaiset sisälsivät viikon mittaisen monipuolisen ohjelmakattauksen. Bussiyhteydet palasivat torille 31.10.2022.

Joulukuussa 2020 avattu toriparkki on lisännyt ydinkeskustan alueen parkkitilaa sekä samalla parantanut maanpinnan yläpuolisen kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita. Samoin on tehnyt autoliikenteen poisto Kauppiaskadulta ja Yliopistonkadulta torin läheisyydestä sekä yhteiskäyttöisten sähköpotkulautojen poisrajaaminen Kauppatorin alueelta. Torille on pilotoitu ja koordinoitu monipuolisesti uutta palvelu-, tapahtuma ja yritystoimintaa. Kauppatorin kehittämistä on toteutettu yhteistyössä myös muiden kärkihankkeiden kanssa, kuten vuosien 2023–2024 Kulttuurin kärkihankkeen pop-up-taidehauissa.

Kauppahalli

[Kauppahallin](#) uudistuksessa tavoitellaan sekä yrittäjiä että kaupunkilaisia paremmin palvelevaa, toimivaa ja vetovoimaista kaupunkikulttuurin keskusta. Vuonna 2021 kaupunki solmi innovaatiokumppanuussopimuksen JKMM Arkkitehdit Oy:n kanssa. Sen tekemä ehdotus Kauppahallin kehittamisestä menestyi Sytytä Turku -kehittämiskilpailussa.

Vuonna 2022 aloitettiin peruskorjausta varten tehtävän väistöilahankkeen suunnittelu ja Kauppahallikorttelin kehityskonsepti. Myös hankkeen viestintäsuunnitelma sekä kaupallinen konsepti valmistuivat, ja korttelin kaavoitus käynnistyi. Vuonna 2023 solmittiin Kauppahallikorttelin yhteistyösopimus. Suunnitelmien keskellä Kauppahallin positiiviseen viestintään panostettiin, ja markkinointikonsepti sekä sosiaalisen median uudistukset valmistuivat. Markkinoinnin lisäksi hallin tapahtumallisuutta on kehitetty tiiviissä yhteistyössä hallin yrittäjien kanssa. Väistöilat kilpailutetaan vuonna 2025 ja peruskorjaus vuonna 2025–2026. Myös korttelin kaavaehdotus on siirtymässä päätöksen tekoon.

Ydinkeskusta yleisesti

Vuosina 2023 ja 2024 ydinkeskustassa on suoritettu aluevartiointikokeilua, joka on onnistuneesti lisännyt keskustan koettua turvallisuutta. Aluevartiointikokeilu on useiden toimijoiden yhteistyön tulos. Niin kutsutusta ”Turun mallista” on inspiroiduttu mm. Tampereella, jossa turvallisuudentunnetta keskustassa pyritään lisäämään vastaavin toimenpitein. [Lue lisää vartiointipilotista Turku Centerin sivuilta.](#)

Vuodesta 2016 lähtien ydinkeskustassa on laadittu elinvoimalaskentaa Elävät kaupunkikeskustat ry:n toteuttamana. Ydinkeskustassa on myös toteutettu vuodesta 2022 elävyysindeksi-mittarointia, jossa Nortecon Oy:n analysoi keskustan ihmisvirtoja mobiiliverkkodatan avulla.

Edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi ydinkeskustassa on järjestetty monipuolisesti tapahtumia, joilla Kauppahallia ja Kauppatoria on pyritty elävöittämään. Erilaiset tapahtumat ovat elintärkeitä vireään ja eläväisen keskustan luomisessa, sillä ne houkuttelevat kaupunkilaisia keskustaan. Tämä on edellytys keskustan kaupallisen elinvoiman paranemiselle.

Elävöittämis-toimenpiteitä ydinkeskustassa:

- Kauppatorin suurmarkkinat
- Vapputori
- Marraskuun suurmarkkinat
- Turun päivän suurmarkkinat
- Finfringe 2019 alkaen
- Meksikon itsenäisyyspäivän juhla
- Kristiinankadun kesäkatu
- Tapahtumamatto Kristiinankadulla
- Paavo Nurmi Marathon
- Tall Ships Races -oheistapahtumat
- Joulun avaus ja paraati
- Lasten päivä ja Kauppatorin pelialue
- Lähiruokapäivä Kauppatorilla

Huomioita:

Ydinkeskustan kaupallisessa kehittämisessä tulisi jatkossa kohdentaa erityistä huomioita tiettyihin teemoihin, joissa on ilmennyt erityisiä haasteita tai mahdollisuuksia.

Näitä ovat mm:

- Pysäköinti ja autoilu keskustassa: Intressien yhteensovittaminen ja yhteisen sävelen löytäminen yrittäjien ja liike-elämän edustajien kanssa. Tavoitteena tulee olla kestäväään liikkumiseen nojautuva keskusta, joka on yhteensopiva elinvoimaisuuden ja liike-elämän kanssa. Kaupungin tulee jatkossakin luoda liikkumistavoitteillaan raamit, joiden sisällä yhteinen sävel saadaan löytymään.
- Kivijalkaliikkeiden toiminnan haasteet: Vähittäiskaupan väheneminen uhkaa alueen kaupallista monipuolisuutta ja elinvoimaa, vaikka tyhjen liiketilojen osuus on pysynyt suhteellisen vakaana. Haastetta tuovat myös keskustan ulkopuoliset kauppakeskukset, jotka houkuttelevat asiakkaita laajoilla ja yhtenäisillä aukioloajoillaan ja pysäköintimahdollisuuksillaan. Lisäksi kuluttajakäyttäytyminen on muuttunut. Verkkokauppa on kasvanut jatkuvasti. Lauantai ei enää ole selkeästi viikkain ostospäivä ja asiointi on siirtynyt enemmän arkipäiviin. Tämä edellyttää kivijalkaliikkeiltä joustavuutta ja kykyä uudistua vastaamaan nykykuluttajan tarpeita.
- Kristiinankadun kesäkatu: Vuodesta 2020 toteutettu katu, josta osa kadusta on suljettu autoliikenteeltä ja varattu oleskeluun ja viihtymiseen. Kadun varrella toimivat yrittäjät ovat olleet kokeiluun pääosin tyytyväisiä, mutta osa keskustan kiinteistönomistajista on suhtautunut kriittisesti autoilun rajoittamiseen. Kesäkatu on alun perin suunniteltu vain kokeiluluontoiseksi ratkaisuksi.
- Kauppatorin suppeat aukioloajat: Nykyisin tori on avoinna arkisin klo 7–14, lauantaisin klo 7–15 ja sunnuntaisin tori on suljettu. Aukioloajat ovat haastavia erityisesti työssäkäyville, eikä tori näin palvele kaikkia kaupunkilaisia. Myöhäisemät aukioloajat taas ovat torikauppiaiden toiminnan kannalta haastavia.

4 Vanhakaupunki

4.1. Yleistä

Vanhakaupungin toimenpidekohde käsittää historiallisen keskustan sekä yliopistojen alueen ulottuen Tuomaanpuistosta Fortuna-kortteliin asti. Alueen kehittämisen tavoitteena on ollut konseptoida Turun Vanhakaupunki erityiseksi ja arvokkaaksi vetovoimakohteeksi, ja tehdä konseptointia laajalla yhteistyöllä alueen toimijoiden ja kaupungin asukkaiden kanssa. Tavoitteena on ollut myös lisätä ja monipuolistaa palvelu- ja tapahtumatarjontaa siten, että alue on vireä ympäri vuoden.

Keskustavisiassa maalailtiin Vanhakaupungin renessanssia, jossa alue muodostuu eurooppalaisuuden olohuoneeksi ja jossa kasvatetaan yliopistojen näkyvyyttä. Alueen uudistamiselle antaa suuntaviivat vuonna 2021 valmistunut Turun historiallisen keskustan ja yliopistojen alueen kehittämissuunnitelma, joka tehtiin yhteistyössä alueen kiinteistönomistajien, toimijoiden ja kaupunkilaisten kanssa.

Vanhakaupungin kehittämisen keskiössä on ollut yhteistyömuotojen löytäminen alueen toimijoiden ja asukkaiden kanssa. Vuodesta 2021 alueen kehittämistä on edistetty yhtistyryhmässä, jossa on mukana monet alueen toimijat. Alueella halutaan säilyttää sen historiallinen arvokkuus, tuoda alueen historiaa esiin ja toisaalta kehittää uusia, kaupunkilaisia ja vierailijoita kiinnostavia toimintoja ja palveluja. Kehittämissuunnitelman pohjalta asetettiin alueen kehittämisen tavoitteet ja listattiin toimenpiteitä, joita on toteutettu hankkeen ajan.

2018	2020	2021	2022	2023	2024
• Vanhakaupungin konseptointi hyväksyttiin yhdeksi Keskustan kärihankkeen toimenpiteeksi (kv 14.5.2018 § 92).	• Vanhakaupungin kehittämisen Future Forum -tilaisuus järjestettiin keväällä. • Kirkkopuiston terassi avattiin kesällä 2020. • Yhteisterassitoiminnan jatkamisesta päätös (kv 16.11.2020 § 188) ja Tuomiokirkon alueen ulkotarjoilualueen jatkuminen hyväksyttiin (kh 17.12.2020 § 580).	• Turun historiallisen keskustan ja yliopiston alueen kehittämissuunnitelma valmistui. • Kaupunginhallitus nimesi Vanhakaupungin strategisen maankäytön hankkeen ja asetti kehittämisen tavoitteet (kh 22.11.2021 § 519). • Turun Taiteen talo perustettiin (kh 7.12.2021 § 570).	• Taiteen talo avattiin Rettigin vanhan tupakkatehtaan tiloihin. • Talviaukiokokeilu Svante Dahlströmin puistikossa. • Vanhakaupungin opastamisen yleissuunnitelma valmistui. • Vanhakaupungin kehittämisen yhteistyöryhmä aloitti toimintansa.	• Vanhan Suurtorin alueelle suunniteltiin ja asennettiin uudet opasteet. • Vanhakaupungin juhla järjestettiin 17.6., tavoitteena jokavuotinen juhla.	• Piispankadun kehittäminen käynnistettiin alueen toimijoille ja asukkaille järjestetyillä työpajoilla. • Vanhakaupungin kohderyhmälähtöisen kehittämisen etenemissuunnitelma valmistui. • Tuomaanpuiston peruskorjauksen suunnittelu aloitettiin. • Turku osaksi CHARME-hanketta.

4.2. Vanhankaupungin toimenpiteet

Taiteen talo

Taiteen talo avattiin Vanhankaupungin sydämeen, Rettigin vanhaan tupakkatehtaaseen toukuussa 2022 taiteen ja kulttuurin kodiksi taiteen tekijöille, kaupunkilaisille ja matkailijoille. Taiteen talosta on muotoutunut vetovoimainen, eri taiteenlajeja yhdistävä kohtaamispaikka niin taiteen tekijöille kuin kokijoille. Taiteen talo on elävöittänyt Vanhaakaupunkia monin tavoin: Se on tuonut taiteen ja kulttuurin tekijät keskelle kaupunkia, tarjonnut paikan tapahtumien järjestämiseen, sen tiloissa on avautunut useita gallerioita ja siellä työskentelee luovan alan ammattilaisia. Lisäksi siellä palvelee kahvila ja kesällä 2025 ravintolat Luostarin Välikadulla. Nämä kaikki ovat tuoneet uutta elämää ja ihmisvirtoja Vanhankaupunkiin ja erityisesti Vanhalle Suurtorille.

Kirkkopuiston terassi

Kirkkopuiston terassi avautui kesällä 2020 ja saavutti heti kaupunkilaisten suosion. Yhteisterassi on hyödyntänyt kiinnostavalla ja uudella tavalla Tuomiokirkon edustan torialueen, puiston, ruoan ja kulttuuritarjonnan ja luonut siten alueelle ihmisiä kiinnostavan viihtymisen paikan toukokuusta elokuuhun. Oleellista Kirkkopuiston terassin menestymisessä on ollut yhteisterassin toiminnasta vastaavan tahon tekemä yhteistyö yrittäjien, alueen asukkaiden ja muiden toimijoiden, kaupungin asiantuntijoiden ja seurakuntayhtymän kanssa sekä alueen asettamien vaatimusten huomioon ottaminen terassin ilmeessä ja toiminnassa.

Vanhankaupungin juhla

Vanhankaupungin juhlaa vietettiin ensimmäisen kerran vuonna 2023. Samalla päätettiin, että juhla järjestetään vuosittain aina juhannusta edeltävän viikon lauantaina. Tapahtuman ohjelmasta vastaavat alueen monet toimijat omissa tiloissaan, ja juhla on hieno esimerkki yhteistyössä aikaan saadusta tapahtumapäivästä. Toimijat ovat suunnitelleet yhdessä päivän ohjelmaa ja miettineet myös mahdollisuuksia yhteistyöhön. He ovat järjestäneet juhlapäivän aikana tapahtumia ja teke-mistä kaikenikäisille, ja suuri osa tapahtumista on ollut kaupunkilaisille jopa maksutonta. Kaupungin roolina on ollut tapahtuman koordinointi ja sen markkinoinnin ja viestinnän hoitaminen.

Opastaminen

Vanhankaupungin opastamisen yleissuunnitelma valmistui vuonna 2022. Suunnitelma noudattaa kaupungin opastamisen konseptia, mutta opasteiden värimaailmassa on huomioitu alueen historiallinen luonne. Ensimmäiset uudet opasteet toteutettiin vuonna 2023 Vanhan Suurtorin alueelle, jossa opasteita oli harvakseltaan ja niissä oli runsaasti virheellistä tietoa. Erityisesti Suurtorin opastamisessa on huomioitu alueen historia, josta kerrotaan useammassa opasteessa. Opastamisen uudistamisen suunnittelua on jatkettu Tuomiokirkon ympäristössä, Piispankadulla ja

Tuomaanpuistossa. Lisäksi alueelle on suunniteltu uusia, alueella olevista tai sitä risteävistä reiteistä kertovia reittiopasteita.

Lapsille suunnattu toiminta

Vanhan Suurtorin alueella on järjestetty kahtena vuotena syyslomaviikolla maksutonta kulttuuritarjontaa lapsille ja perheille. Vuonna 2023 jokirannassa, molemmin puolin jokea toteutettiin Lasten jokirunokirja, jossa osallistujat pääsivät runoilemaan täyttämällä aukkorunotauluja. Vuonna 2024 puolestaan toteutettiin Suurtorin Suuri Taideviikko. Taideviikon aikana tarjolla oli kouluikäisille lapsille taidepajoja ja nukktäteatteriesityksiä, jotka ammensivat sisältönsä alueen historiasta, rakennuksista ja ympäristöstä. Molempien syyslomaviikkojen toteuttajat valittiin Kulttuurin kärkihankkeen järjestämässä pop-up-taiteen ohjelmahaussa. Lisäksi tuettiin 2023–2024 Turkuseuran järjestämää, lapsille suunnattua Päivä Brinkkalassa -tapahtumasarjaa. Sarjan tarkoituksena on ollut tutustuttaa lapset Suurtorin historiaan.

Edellä listattujen toimenpiteiden lisäksi Vanhakaupunki on ollut osana erilaisia projekteja ja lyhytaikaisempia toteutuksia, joilla on pyritty vision mukaisen Vanhankaupungin kehittämiseen:

- CHARME: Kaupunki on mukana Interreg Europe -ohjelman rahoittamassa hankkeessa, jonka keskiössä on kulttuuriperinnön digitalisointi ja sen hyödyntäminen käytännössä esimerkiksi palveluissa ja innovaatioissa, sekä muiden kaupunkien digitaalisista ratkaisuista oppiminen.
- Valon polku -tapahtuman teoksia Vanhankaupungin alueella joka vuosi, ja valosuunnistuksen toteuttaminen yhteistyössä 2022 ja 2024.
- Talviaukiokokeilu 2022–2023 Piispankadulla yhteistyössä Scale-up-hankkeen kanssa.
- Tapahtumainfran hankesuunnitelma Tuomiokirkon ja Vanhan Suurtorin alueille 2024.
- Kulttuurirannan konseptin suunnittelu yhteistyössä Kulttuurin kärkihankkeen kanssa.
- Fortuna-korttelin kehittämisen suunnittelu käynnistyi 2023.
- Tuomaanpuiston kehittämisen hankesuunnitelma 2025.
- Piispankadun kehittämisen hankesuunnitelma 2025.
- Kaupunkitutkimusohjelman hankkeisiin osallistuminen: Turun Vanhankaupungin kulttuuriperintö unelmina, taistelutantereena ja urbaaniympäristönä 2020–2021, Pelikaupunki Turku 2022–2023 ja Pyhiinvaellus liikkeessä 2023–2024.
- Museotoiminnan kehittäminen -kurssi (Turun yliopisto) 2024.
- Brinkkala ja Vanha Raatihuone Taiteen talon hallintaan 2025.

Huomioita:

- Alueen rikas ja monikerroksinen historia ei näy alueella. Kehitettävä sopivat tavat kertoa historiasta.
- Kaupunkilaisia ja matkailijoita kiinnostavia palveluita olisi hyvä saada alueelle lisää.
- Yliopistojen näkyvyyden lisääminen tarpeen.
- Yhteistyön tiivistäminen toimijoiden kesken ja uusien yhteistyömuotojen löytäminen olisi suotavaa.

5 Aninkainen

5.1. Yleistä

Aninkaisten toimenpidekohde on merkittävä hankekokonaisuus, johon sisältyy useita eri liikennemuotoja yhdistävä matkakeskus, ratapiha-alueita uudelleen järjestelevä Kupittaa–Turku-ratahanke (KUTU), LogoHub-pysäköintilaitos palveluineen, Areena ja Elämyskeskus -hanke, Parkin kentän ja Aninkaisten konserttitalon hankkeet sekä Puutorin ja katutilojen kehityshankkeet. Logomo on jo alueella vahva ja monipuolinen toimija, minkä lisäksi Aninkaisissa sijaitsee myös lukuisia muita yrityksiä. Aninkainen alueena sijoittuu voimakkaasti päärautatieaseman ratapihan ympäristöön laajentuen sieltä Linja-autoaseman alueen kautta aina Puutorille, Aninkaisten konserttitalolle ja Parkinkentälle asti. Aninkainen on osa laajentuvaa kaupunkimaista keskustaa. Toteutessaan alueen hankkeet luovat merkittävän määrän uusia palveluja, työpaikkoja ja asuntoja Turkuun.

Aninkaisten aluekehityksen tavoitteena on osaltaan vahvistaa kaupungin keskustan kilpailukykyä ja vetovoimaa niin liiketoiminnan, matkailun kuin asumisen näkökulmasta. Aninkaisten alueelle sijoituvien hankkeiden toteutumisen myötä Turun keskustasta tulee joukkoliikenteen, asumisen, palveluiden, virkistys-, elämysten ja kaupunkitilojen näkökulmasta entistä vetovoimaisempi, toimivampi ja viihtyisämpi kokonaisuus.

Alueen ja sen palveluiden käyttäjäkunta on laaja lähtien alueen, kaupungin ja seudun asukkaista aina kansallisiin ja kansainvälisiin matkailijoihin. Aninkainen on Turun merkittävin liikenteellinen solmukohta ja korkeatasoisesti toteutettuna se antaa positiivisen ja kutsuvan ensivaikutelman kaupungista Turkuun saapuville.

Aninkaisten kokonaiskonseptin visio yhdistettynä Keskustavision kuvaan. Kuva: Muuan Oy

2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
• Päätös Aninkaisten alueen kehittämisestä (kh 13.8.2018 § 288) • Päätös koski Ratapiha-alueen, Matkakatuksen, Puutorin, Konserttitalon ja Ammatti-instituutin alueen kokonaisvaltaista kehittämistä.	• Aninkaisten hankepäällikkö aloitti 5/2019.	• Kaupunginhallitus nimesi Matkakatuksen maankäytön strategiseksi hankkeeksi ja hyväksyi sen tavoitteet (kh 3.2.2020 § 9).	• Aninkaisten alueen kokonaiskonsepti valmistui 21.5. • Aninkaisten alueen ja matkakatuksen alustava liikenteen yleissuunnitelma valmistui 24.6. • Kupittaa-Turku-ratahanke käynnistettiin loppuvuodesta. • 3D-karttakysely kaupunkilaisille konserttitalon korttelista.	• Aninkaisten konserttitalon ja Turun ammatti-instituutin tontinluovutuskielipäätös 29.3.-4.8. ja voittajan valinta (kh 21.11.2022 § 476). • Puutorilla pop-up-kokeiluina viherpysäkki ja tapatumamatto kesän ja syksyn ajan.	• Kaupunginvaltuusto hyväksyi Areena- ja Elämyskeskushankkeen asemakaavanmuutosehdotuksen (kv 17.4.2023 § 71). • Turun VAK-ratapihan siirron esiselvitys valmistui 28.2.2023. • Parkin kentän asemakaava sai lainvoiman 15.4.2023.	• Matkakatuksen projektipäällikkö aloitti 1/2024. • Uudet matkustajalaiturit käyttöön Tampereelta (8/2024) ja Helsingistä (12/2024) tuleville junille • Väliaikaiset asemapalvelut Logomonsillan yhteyteen. • Aninkaisten konserttitalon ja ammatti-instituutin kaavaehdotus valmis 11/2024. • Raunistulan sillan käyttöönotto 28.11.2024. Viralliset avajaiset kesällä 2025. • Sopimukset LogoHubin yhteyteen tulevien asema-palveluiden toteutuksesta. Rakentamisen aloitus odottaa rahoituspäätöstä.

5.2. Aninkaisten toimenpiteet

Matkakeskus

Matkakeskus-hankkeessa Aninkaisiin rakennetaan nykyisen linja-autoaseman alueelle useita eri liikennemuotoja yhdistävä solmukohta sujuvine vaihtoyhteyksineen. Matkakeskuksesta rakentuu myös viihtyisä ja monipuolinen kaupunginosakeskus palveluineen, joka mahdollistaa alueen asukasluvun ja joukkoliikenteen käyttäjien määrän kasvun. Matkakeskukseen sijoittuvat palvelut ovat joukkoliikenteellä helposti ja laajalti saavutettavia. Matkailijoille matkakeskus on merkittävä Turkuun saapumisen ympäristö. Matkakatuksen projektipäällikkö aloitti työssään tammikuussa 2024. Hankkeen kilpailutuksen valmistelu on käynnissä.

Kupittaa–Turku ratahanke (KUTU)

KUTU-hanke toteutetaan vuosien 2021–2026 aikana, ja se tulee sisältämään kaksoisraiteen, 4 ratasiltaa, Aurajoen ylittävän uuden Raunistulan pyöräily- ja jalankulkusillan sekä henkilö- ja tavara-ratapihojen parantamisen. KUTU-hanke mahdollistaa raideliikenteen kapasiteetin kasvun sekä osaltaan myös Länsiradan, lähijunaliikenteen, satamaraiteen, Areena ja Elämyskeskus -hankkeen sekä Matkakeskus-hankkeen toteutumisen. Projektia rahoittavat Väylävirasto, Turun kaupunki, VR sekä Euroopan unioni.

Parkin kenttä

Parkin kentän alueelle rakentuu uusi korkeatasoinen ja monipuolinen kortteli, joka mahdollistaa asuinrakentamista 300 uudelle asukkaalle aivan keskustan tuntumaan. Uusi kortteli sisältää ole-
massa olevien liikuntapalveluiden parannuksen sekä aluepysäköintilaitoksen rakentumisen urheilu-
kentän alle. Projektissa olennaisimpia sidosryhmiä ovat Kansallisyhtiöt sekä Turun kaupunki.

Aninkaisten konserttitalo ja Turun ammatti-instituutti

Konserttitalon ja ammatti-instituutin paikalle rakentuu uusi kaupunkikuvaa täydentävä hybridikort-
teli. Nähtävillä olevan asemakaavaehdotus mahdollistaa kortteliin niin liike-, toimisto- ja asuinra-
kennuksia kuin myös majoitus-, palvelu-, kulttuuri-, liikunta sekä viihdetoimintoja palvelevia raken-
nuksia. Suojelumerkityt rakennukset uusiokäytetään vanhaa kunnioittamalla. Kaupunki laatii alu-
eesta asemakaavaehdotusta yhdessä Lapti Oy:n ja Lunden Architecture Company:n kanssa. Uusi
asemakaava tulee voimaan tavoitteellisesti kesäkuussa 2025.

Areena ja elämyskeskus -hanke

Uudelle ratapihalle sijoittuva valtava projekti, joka sisältää tapahtuma-areenan, elämyskeskuksen,
hotellin sekä asuinrakentamista 1400 asukkaalle. Hanke tuo Turkuun lähes 800 työpaikkaa ja 5–6
miljoonaa kävijää vuosittain. Hankeen toteutuksesta vastaa Turun Ratapihan Kehitys Oy.

LogoHub-pysäköintilaitos

Tehtyjen sopimusten mukaisesti LogoHubiin tulee sijoittumaan mm. päärautatieaseman asemapal-
velut, odotustilat asiakkaille, lipunmyynti, WC:t, tavaransäilytys, kioskki, autonvuokraus, liityntä-
pysäköinti, saatto- ja noutoliikenne, taksi sekä Föli-pysäkit. LogoHubin on tarkoitus valmistua vuo-
den 2026 loppuun mennessä. Hankkeen toteutuksesta vastaa Sunborn Oy.

Yllä listattujen toimenpiteiden lisäksi Aninkaisten toimenpidekokonaisuus on ollut osallisena
tai toteuttajana useassa pienemmän tai lyhyemmän mittakaavan projektissa:

- Väliaikaiset matkustaja- ja asemapalvelut Logomossa 8/2024 alkaen.
- Viherpysäkki (Innogreen) ja Tapahtumamatto (Sytytä Turku) Puutorilla kesällä 2022
- Kaupunkiopasteiden toteutus Aninkaisten alueelle 2024–2025
- Kaupungin toteuttamat opasteet Logomonsillan asemapalveluihin viitoon, opaskartoin ja piktogrammeihin 2024–2025
- KUTU-hankkeen toteuttamat opasteet, opastus ja informaatio Turun päärautatieasemalla, Logomonsillalla ja Kupittaaan asemalla 2021–2025

Huomioita:

- Usean osapuolen (Väylävirasto, VR, Turun kaupunki, Arkos) yhteisessä KUTU-hankkeessa yhteistyö sen suunnittelu- ja toteutusryhmissä on ollut positiivishenkistä, sujuvaa ja ratkaisuhakuista. Suuri merkitys on ollut hankkeen käyttöön nimetyillä ja sen koko matkaa seuranneilla henkilöillä ja heidän ymmärryksellään tarvittavista toimenpiteistä hankkeen eri vaiheissa.
- Julkisen liikenteen helpot ja sujuvat yhteydet Turun kestävän kaupunkiliikuttamisen suunnitelmassa Turun merkittävimäksi liikennehubi-hankkeeksi nimettyyn matkakeskukseen tulee optimoida raitiotiehankeeseen toteutussuunnittelussa ja hankkeiden yhteensovituksessa.

6 Merellinen Turku

6.1. Yleistä

Merellisen Turun toimenpidekohteen tavoitteena on laajentaa viihtyisää ja elinvoimaista keskustaa Aurajoen varrelle sekä satama-alueelle. Lisäksi toimenpidekokonaisuudessa kehitetään Linnanniemen ja sataman alueesta liikennejärjestelmän ja kaupunkikulttuurin viihtyisä ja toimiva keskus, uusine asumisen, elämyksien, kulttuurin sekä kaupan mahdollisuuksineen. Tavoitteena on kehittää alueesta ympärivuotisen kaupunkikulttuurin keskus, jossa voi kokea samanaikaisesti historian, meren ja maailman kauneimman saariston.

Keskustavisio 2050: ”Saariston läheisyys ja ominaisuudet tulee muodostamaan perustan laajennetun keskustan identiteetille”

Toimenpidekokonaisuus ulottuu Aurajokirannasta Linnanniemen ja sataman alueelle sekä keskustasta yläjuoksulle päin. Se sisältää eri mittakaavan projekteja aina vuosikymmenten päähän ulottuvasta Linnanniemen uudistamisesta jo toteutettuun Aurajoen opasteiden kehittämiseen.

[Linnanniemi](#) ja satama-alue toimivat yhdistävänä linkkinä sekä Turun ja kansainvälisen meriliikenteen välillä, että upean Turun saariston ja keskustan välillä. Toimenpidekokonaisuus pyrkii edistämään Turun koettua merellisyyttä, meren aistittavuutta, veden äärelle pääsyä sekä oleskelua ja kävelyä veden ja meren äärellä.

Kaupunkistrategioiden ja Keskustavision lisäksi Merellisen Turun käytännön toteutusta ohjaa voimakkaasti **Aurajoen ja sen rantojen käytön yleisperiaatteet** (kh 22.1.2018 § 30).

2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
• Kaupunginhallitus hyväksyi Aurajoen ja sen rantojen käytön yleisperiaatteet (22.1.2018 §30) • Kaupunginhallitus hyväksyi Turun merellisyiden kehittämisen yhdeksi kärkihankkeen 10 ensimmäisestä toimenpiteestä (14.5.2018 §92)	• Merellisen Turun toimenpidejohtaja aloittaa tehtävässään. • Linnanniemen kansainvälisen ideakilpailun valmistelu aloitetaan.	• Linnanniemen kehittämisen kansainvälinen ideakilpailu ratkeaa. • Kansainvälisen ideakilpailun voittajaehdotusten näytely. • Itäisen Rantakadun yleissuunnittelu aloitetaan.	• Itäisen Rantakadun yleis- ja hanke-suunnitelmat hyväksytään. • HUPMOBILE-hanke (kestävä liikkuminen satama-alueella)	• Selvitys satamaraiteen ja asemapaikan siirrosta valmistuu • HTM ja Satamakaupungin viitesuunnitelmat valmistuu • Satama-alueen pohjoisosan maankäytön selvitys valmistuu • Sataman yhteisterminaali-hankkeen arkkitehtuurikilpailu ratkeaa • Valotapahtuma Aurajoella teemana Merellinen Turku • Aurajoen opastamisen yleissuunnitelma valmistuu	• Linnanniemen alueen kehittämiskonsepti valmistuu • Itäisen Rantakadun rakentaminen aloitetaan • Linnanniemen taideohjelma päätetään noudatettavaksi kh 5.6.2023 §217 • Kulttuurirannan konseptointi aloitetaan. • Uuden yhteisterminaalin asemakaava hyväksytään • Kaupunki kohtaa yrittäjän-konsepti Merellisen Turun alaisuuteen • Aurajoen työryhmä aloittaa toimintansa	• HTM arkkitehtikilpailu ratkeaa • Uuden yhteisterminaalin rakennuslupa hyväksytään • Linnanniemen hankekehitysselvitys valmistuu • Kulttuurirannan yhteistyöverkosto (EAKR) aloitetaan • Linnanniemen maisema-arkkitehtuurikilpailun valmistelu vuoden 2024 aikana

6.2. Merellisen Turun toimenpiteet

Merellisen Turun kehittämisessä on vahvistettu sidosryhmien monialaista yhteistyötä eri hankekokonaisuuksissa ja toimenpiteissä. Yhteistyötä on tehty myös muiden kärkihankkeiden kanssa. Kulttuurin kärkihankkeen Kulttuurista elinvoimaa -kokonaisuus kytkeytyy kiinteästi merellisen Turun toimenpiteisiin Linnanniemen taideohjelman edistämisen ja kulttuurirannan kokonaisuuden osalta.

Linnanniemi

Alueen kehittämisen vaihtoehtoja etsittiin vuonna 2020 järjestetyllä kansainvälisellä ideakilpailulla. Alueelle on tehty voittajaehdotuksen (After Party – *Kolme palaa*) perusteella viitesuunnitelma ja kaavaehdotus on valmistelussa. Lisäksi alueelle on laadittu kehittämiskonsepti tukemaan alueen kehittymistä tavoitteiden mukaisesti.

Linnanniemen taideohjelma hyväksyttiin kesällä 2024. Ohjelman toteutuksella on herätelty taidekaupunginosan tunnelmaa jo ennen rakentamista. Toteutusta edistämään on palkattu Turun kaupungin ensimmäinen taidekoordinaattori. Linnanpuiston maisema-arkkitehtuurikilpailun valmistelu ovat käynnissä ja tavoitteena on käynnistää kilpailu syksyllä 2025. Lisäksi alueen kehittämisessä on vahvistettu sidosryhmien monialaista yhteistyötä.

Hankkeessa on tehty tiivistä yhteistyötä Historian ja tulevaisuuden museo -hankkeen kanssa, jonka museokonsepti valmistui 2022. Linnanniemeen sijoittuvan museon kansainvälinen arkkitehtuurikilpailu ratkesi kesällä 2024, ja Sigge Arkkitehdit Oy:n voittajaehdotuksen mukainen museorakennus valmistuu tavoitteellisesti vuonna 2029.

2021 toteutettiin EU Interreg Baltic Sea -ohjelman HUPMOBILE-hanke, jolla edistettiin satama-alueen kestäväää liikkumista, ja vuonna 2025 käynnistyi Ferry Terminal Turku -yhteisterminaalien rakentaminen. Satama-alueita varten päätettiin junaradan ja asemapaikan siirtämisestä uudelle terminaalialueelle.

Kulttuuriranta

Keskustan jokirannan kehittäminen vetovoimaiseksi kulttuuribulevardiksi esitettiin jo Keskustavisi-ossa. Yhteiskehittämisen kautta laadittu Kukoistava kulttuuriranta -konsepti valmistui vuoden 2024 aikana. Kulttuurirannan aluerajausta on laajennettu Vanhastakaupungista Linnanniemeen, ja Kulttuurirannan yhteistyöverkosto tulee edistämään projektin kehittämistä vuodesta 2025 alkaen vuoden 2027 loppuun. Kulttuurirannan kehittämiselle olennaista on laaja-alainen sidosryhmäyhteistyö jokirannan toimijoiden kanssa ja kaupunkilaisten osallistaminen.

Itäinen Rantakatu

Itäisen Rantakadun ympäristöä kehitetään viihtyisämmäksi katutilan ja pyörävylien uusimisella. Itäisen Rantakadun yleissuunnitelma hyväksyttiin (kv 23.8.2021 § 293) ja rakentaminen aloitettiin vuonna 2023. Alueelle on lisäksi valmistettu yleissuunnitelman mukaisia taideluonnoksia sekä opastamisen yleissuunnitelma. Myös Manillan laiturin korjaushanke on osa Itäisen Rantakadun kehittämistä, ja kaupunginhallitus hyväksyi vuonna 2022 korjaushankkeen hankesuunnitelman (kh 23.5.2022 § 226). Itäisen Rantakadun yleissuunnittelua veti merellisen Turun hankepäällikkö.

Aurajoen työryhmä

Aurajoen moniammatillinen työryhmä oli kaksivuotinen pilotti, jonka toiminta käynnistyi 2022. Ryhmän avulla haluttiin pilotoida yrittäjille tarkoitettua yhden luukun palvelua ja kehittää kaupungin sisäisiä prosesseja. Työryhmässä on edistetty uusia toimintamalleja ja työskentelytapoja, ja sen toiminta on perustunut laaja-alaiseen asiantuntijuuteen. Työryhmän tavoitteena on sisäisen ja ulkoisen asiakaspalvelun kehittäminen, parempi yhteistyö kaupungin sisällä ja toimimattomien prosessien analysointi ja ketteröittäminen. Työryhmä toimii vuoden 2025 loppuun asti.

Kaupunki kohtaa yrittäjän -konsepti

Kaupunki kohtaa yrittäjän -konsepti on Bloomberg Harvard City Leadership Initiative Innovation Track -koulutusohjelmassa luodun Kohtaa ja kuuntele -konseptin yksi toimintamalleista. Kyseessä on yrittäjille ja yrityksille suunnattu info- ja keskustelutilaisuuksien sarja, jossa käsitellään vaihtelevia aiheita yhdessä paikallisten yrittäjien kanssa. Tärkeänä yhteistyökumppanina on Turun yrittäjät ry. Kaupunki kohtaa yrittäjän -tilaisuuksia on vetänyt merellisen Turun projektipäällikkö.

Valon polku

Lukuiset Valon polun teokset ovat sijoittuneet jokirantaan tai sen välittömään läheisyyteen. Tapahtuman teemana oli vuonna 2022 merellinen Turku, ja hankkeessa tuotettiin yhteistyönä Historian ja tulevaisuuden museon kanssa Turku 1827 -valoteos. Teos heijastettiin Turun linnan seinään tapahtuman aikana. Valon polku sijoittui vuonna 2024 vain Aurajoen varrelle, mukaillen Kulttuurirannan aluerajausta. Pop-up-taiteen taiteilijahaun kautta Linnanniemen alueelle valikoitui SISU-kollektiivin Rokko-teos ja Halmesmaaax3-taiteilijaryhmän teos Pinnan alla.

Yllä listattujen toimenpiteiden lisäksi Merellisen Turun toimenpidekokonaisuudessa on toteutettu tai yhteistyössä edistetty useita pienemmän mittakaavan toimenpiteitä. Näiden avulla on pyritty mm. edistämään jokirannan eläväisyyttä ja tapahtumien monipuolisuutta, tekemään aktiivista yhteistyötä korkeakoulujen kanssa sekä osallistamaan kaupunkilaisia osaksi Merellisen Turun kehittämistä.

- Tapahtumamatot Aurajoen rannassa
- Aurajoen vesisyvyyksien, rantarakenteiden ja siltojen kartoitus 2020
- Yleinen WC Förille ja septiasema Telakkarantaan
- Urban Tech Hackathon 2022
- Unelmien kulttuuriranta -työpajat 2023
- Luovat konseptit -kurssi 2023 (Turku AMK)
- New Performance Biennale yhteistyö 2023
- Circular Economy Innovation -kurssi 2023 (Turku AMK)
- Forum Marimumin viherryttämiskokeilut 2023 & 2024
- HTM arkkitehtuurikilpailun pop-up-näyttely kesällä 2024
- Tall Ships Races 2024
- Arkkitehtuurin diplomityöt: Casper Ylenius 2023 (Maininki) & Karri Westerholm (Makasiinit) 2024
- Merellisten elämyspalvelujen vastuullisuuden kehittäminen Turussa, Sirpa Vainio 2024 (Jyväskylän AMK)
- Asuntosuunnittelun studio -kurssi 2024 (Aalto-yliopisto)
- Kiertotalouden liiketoiminta käytännössä -kurssi 2022 (Turku AMK)
- Älykäs Satamakaupunki -tutkimushanke (Kaupunkitutkimusohjelma)
- Hyvinvoiva Linnakaupunki -tutkimushanke (Kaupunkitutkimusohjelma)
- Linnanniemen betoniporsaat -kurssi 2023–2024
- Yhteisterminaalin taidehanke 2024–2026
- Revive Varvintori 2024 (Turku AMK)
- Rakli ry Kehittämissitoumus-klinikka 2024

7 Muut keskustan kärkihankkeen osakokonaisuudet

7.1. Yleistä

Edellä esiteltyjen toimenpidekokonaisuuksien lisäksi Keskustan kehittämisen kärkihankkeessa on osana myös muita kokonaisuuksia, esimerkiksi väliaikaisia tai kaikkia toimenpidekokonaisuuksia läpileikkaavia projekteja. Ne ovat olleet vuodesta 2018 osa Keskustan kehittämisen kärkihanketta, ja vuoden 2022 toimintasuunnitelmassa ne luokiteltiin nykyisen tapaisiksi kolmeksi osakokonaisuudeksi. Osakokonaisuudet tukevat keskustan kehittämisen tavoitteita yhdistäen eri kärkihankkeita ja niiden toimenpidekokonaisuuksia.

7.2. Liikenne ja liikkuminen keskustassa

Liikenteen ja liikkumisen laaja osakokonaisuus on osa jokaista Turun viittä kärkihanketta. Se liittyy myös olennaisesti jokaiseen keskustan kehittämisen kärkihankkeen toimenpidekokonaisuuteen. Osakokonaisuuden tavoitteena on edistää viihtyisää, saavutettavaa ja elinvoimaista keskustaa liikenteen ja liikkumisen ratkaisuilla.

Tavoitteita edistetään ensisijaisesti keskustan sisäisen liikennejärjestelmän sujuvoittamisella ohjalla yksityisautoilua keskustaa sivuaville väylille. Samalla keskustaan luodaan enemmän tilaa kävelijöille, pyöräilijöille ja joukkoliikenteelle. Näin parannetaan keskustan vetovoimaisuutta ja viihtyisyyttä, vähennetään liikenteen synnyttämiä päästöjä ja edistetään kaupungin ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Keskustan liikenteen ja liikkumisen kehittämisessä on osallisena monia tahoja ja projekteja, kuten esimerkiksi Turun raitiotie, jotka sisältävät useita sidosryhmiä eri sektoreilta. Liikenteen ja liikkumisen osakokonaisuudella on merkittävä rooli toimia osana monialaista verkostoitumista ja yhteistyötä Keskustan kärkihankkeen tavoitteiden edistämiseksi.

Liikenteen ja liikkumisen kokonaisuuteen liittyviä toimenpiteitä:

CIVITAS ECCENTRIC	SCALEUP	URBACT: Space4People
• Älykäs ja kestävä liikkuminen kaupungissa • Liikenne palveluna (MaaS) • Puhdas joukkoliikenne - Gasum Oy • Pyöräily-olosuhteiden parantaminen - Föli-pyörät	• Liityntäpysäköintikokeilu ja siihen liittyvät data-integraatiot • Sähköisen keskustalogistiikan kokeilu - Minipakut • Turun Palvelukartta • Fillaritallin pop-up-pyörähuolto • Linja-autoaseman palveluiden uudistaminen - esim. matkatavarasäilytyslokerikko, pyörätarvikeautomaatti • Talvikatu- ja talviaukiokokeilut	• Turun kävelyn ja oleilun kehittämisohjelma (Kh 20.3.2023 § 101) • Toimenpiteet ja hankelistaus kävelyn ja oleilun edistämiseksi • Kristiinankadun kesäkatkokeilu 2021, jatkettu 2022, 2023 ja 2024 • Yhteistyö keskustan eri sidosryhmien ja yhdistysten kanssa
Logistiikan data	USER-CHI	Pyöräilyn kehittäminen
• Jakelu- ja huoltoliikenteen vaikutukset Kupittaaan liikennemääriin • Hiilineutraalisuustavoitteen 2029 edistämistä • Yhdistyy tulevan pienlogistiikka- ja jakelukeskuksen liikenne- ja päästöarvointiin • Toimintamalli tulevaisuuden varalle	• Sähkölatauksen kehittäminen - Horisontti 2020 • 5 sähkölataus-pisteen rakentaminen • INSOC-latauslaitteen & -pisteiden pilotointi • Sähkölatausverkon yleissuunnitelma • Liikennepodi	• PIMAKE-pyöräpysäköinnin edistäminen • Pyöräilyhankkeet liikennesuunnittelussa - esim. Itäinen Rantakatu, Raunistulan silta, Itäinen Rantakatu, Inspehtorinkatu • Pyöräliikenteen viitoitus

Muita toimenpiteitä:

- WSP:n Keskustan liikenneskenaariot -arviointiraportti
- Matkakeskus
- Länsirata
- Turun raitiotie
- Muut keskustan kehittämisen kannalta keskeiset liikenteen ja liikkumisen toimenpiteet, joiden toteutuksessa huomioidaan keskustan kehittämisen tavoitteet.

7.3. Keskustavalaistus

Kaupunginhallitus päätti vuonna 2018 keskustavalaistuksen kokonaisvaltaisesta kehittämisestä (kh 13.8.2018 § 288). Keskustavalaistuksen kokonaisuuden tärkeimmäksi tehtäväksi asetettiin Turun keskusta-alueen valaistusratkaisuja ohjaavien linjausten valmistelu. Niillä on tarkoitus edistää ympärivuotisesti viihtyisän ja elävän keskustan kehittämistä. Linjaukset tulevat ohjaamaan valaistusratkaisuja kaupungin julkisilla alueilla ja julkisivuvalaistuksissa. Kohteina ovat mm. tietyt liikenneympäristöt, kävelyreitit, historialliset ympäristöt, maamerkit ja näkymät.

Valaistusratkaisujen linjaukseen liittyvä työ on aloitettu, mutta työ jäi tauolle vuonna 2024. Työn valmistuminen on viivästynyt mm. työn resursoinnin ja hallinnollisten haasteiden vuoksi. Linjaustyön suhde vuonna 2018 hyväksyttyyn Turun valaistuksen tarveselvitykseen oli epäselvä ja aikaisemman työn ohjausryhmän kokoonpano erilainen kuin keskustavalaistuksen linjaustyöhön nimetty ohjausryhmä.

Linjaustyölle on yhä kuitenkin tarvetta, sillä keskustavalaistuksen kehittäminen ja valaistusta koskevien linjausten päivittäminen on tärkeää ympärivuotisesti vetovoimaisen ja viihtyisän keskustan saavuttamiseksi. Työn lähtökohdat ja alueellinen raja-alue edellyttävät kirkastamista ja työn henkilöresursoinnista ja ohjausryhmän oikeanlaisesta kokoonpanosta tulee varmistautua.

Jatkossa ohjausryhmässä tulee olla sekä valaistusteknistä osaamista että kaupunkikuvallista asiantuntijuutta. Työssä olisi hyvä tunnistaa keskustan erikoisvalaistuskohhteita sekä erityisalueet, jotka edellyttävät erillisen valaistuksen konseptin laatimista kokonaisuuden hallitsemiseksi.

7.4. Valon polku

Keskustan valofestivaalin toteuttamisen valmistelut päätettiin aloittaa vuonna 2018 (kh 13.8.2018 § 288). Valofestivaalin tavoitteena on ensisijaisesti parantaa keskustan ympärivuotista viihtyisyyttä ja elävyyttä sekä tuoda kaupunkilaisille saavutettavaa matalan kynnyksen aktiviteettia. Vuodesta 2021 alkaen valofestivaalina on toteutettu [Valon polku -valotaidekokonaisuutta](#). Tapahtuma alkoi osana keskustavalaistuksen toimenpidekokonaisuutta, mutta se on kasvanut omaksi projektiksi viime vuosien aikana.

Immanuel Paxin valoteos Flower Power kuvioi Kulttuuritehdas Manillan ulkoseinää vuoden 2024 Valon polussa. Kuva: Rami Saarikorpi

Valon polku järjestetään vuosittain joulukuun alussa, ja suuren suosion tavoittanut tapahtuma on hurmannut kaupunkilaisia ja kaukaakin tulleita. Valon polulla on pitkä toimintakaari, ja sen toiminnallisena tähtäyspisteenä on vuosi 2029. [Katso vuoden 2024 Valon polun teoksia 360°-panoraamakuvinä.](#)

Valon polku vahvistaa Turun asemaa kansainvälisenä kulttuurikaupunkina, muokkaa kaupunkiympäristöä houkuttelevammaksi ja mielenkiintoisemmaksi sekä ohjaa ihmisten kulkemis- ja kulutustottumuksia keskustassa. Sillä on erityisen merkittävä rooli Turun keskustan ympärivuotisen elävyyden kehittämisessä, ja Valon polun aluetaloudelliset hyödyt ovat valtaisan. Lisäksi:

- Valon polulla on merkittävät aluetaloudelliset vaikutukset esimerkiksi keskustan yrittäjille sekä suuri rooli keskustan elämyksellisyyden ja kiinnostavuuden lisäämisessä. Yrittäjiä on kannustettu lisäpalveluiden ja oheisohjelman tarjoamiseen sekä tapahtuman markkinoinnin edistämiseen.
- Se rohkaisee niin nuoria kuin vanhempiakin ulkoiluun, uudenlaiseen liikkumiseen keskustassa sekä tekee kaupunkitilasta turvallisempaa.
- Festivaali tuo upeaa taidetta ja monipuolista kulttuuria osaksi tuttua kaupunkimiljöötä.
- Maksuttomana ja saavutettavana tapahtumana se edistää kaikille kaupunkilaisille avointa ja houkuttelevaa tapahtumakeskustaa.

Huomioita:

- Turkulaiset ovat ottaneet Valon polun omakseen ja sen alueellinen tunnettuus on hyvä. Matkailuun kohdistuvat vaikutukset ovat toistaiseksi olleet pieniä.
- Tulevaisuudessa rahoituspohjaa pitää pystyä laajentamaan enemmän yritysysteistyön kautta.
- Turun jokimaisema luo uniikin ympäristön tapahtuman toteutukselle. Tapahtuman jatkuvuuden kannalta on olennaista, että se profiloituu omanlaisekseen valotapahtumaksi muiden valotapahtumien joukossa.

7.5. Sytytä Turku -kehittämiskilpailu

Osana keskustan kehittämisen kärkihankkeen 10 ensimmäistä toimenpidettä (kv 14.5.2018 § 92) päätettiin innovaatiokilpailun järjestämisestä. Sytytä Turku -innovaatiokilpailu järjestettiin 19.8.2020–1.2.2021.

Kisassa kaikki kaupunkilaisista aluekehittämisen asiantuntijoihin saivat tehdä ehdotuksia toimista, joilla Turun keskustaa elävöitetäisiin. Valittujen voittajien kanssa kaupunki ryhtyi yhteistyöhön ehdotusten toteuttamiseksi. Ehdotusten tuli toteuttaa yhtä tai useampaa kolmesta Keskustavisiassa asetetusta keskustan kehittämisen tavoitteesta.

Sytytä Turku -kilpailussa 2020–2021 menestyneitä ehdotuksia, joita on toteutettu tai ollaan toteuttamassa:

Kilpailun loppuraporttiin voi tutustua verkossa: [Keskustan kehittämiskilpailu Sytytä Turku](#)

Taiteiden yönä 2021 Kristiinankadun kesäkatu ja tapahtumamatto toimivat torialueena. Kuva: Marie Nyman

8 Viestintä

Keskustan kärkihankkeen viestinnän tavoitteina on ollut mm.

- vahvistaa keskustan vetovoimaa ja uskoa keskustan tulevaisuuteen,
- kertoa meneillään olevista kehittämiskokonaisuuksista ja
- houkutella kaupunkilaisia positiiviseen vuorovaikutukseen kaupungin kanssa.

Kärkihankkeen toimenpiteistä on viestitty monipuolisesti Turun kaupungin kanavissa ja mediatiedotteilla. Ulkoiseen viestintään käytössä ovat olleet kaupungin verkkosivut, somekanavat ja asukaslehti Turkuposti.

Valon polun ja Vanhankaupungin juhlan kaltaisten tapahtumallisten toimintojen yhteydessä on hyödynnetty lisäksi Turun seudun tapahtumakalenteria sekä tehty maksettua mainontaa kaupungin mainospinnoilla, somessa ja lehdissä.

Yhteistyössä keskustan alueella toimivien yritysten kanssa julkaistiin kertaluonteisesti Uusi Turku -lehti, joka jaettiin Turkupostin tapaan kaikkiin turkulaistalouksiin ja yrityksiin. [Uusi Turku -lehti on luettavissa myös verkkoversiona.](#)

Linnanniemen kansainvälisen ideakilpailun arvostelupöytäkirjasta tehtiin painettu julkaisu, mutta muuten viestintä on ollut ensisijaisesti digitaalista. Digitaalisina on tehty myös reittejä, joissa toimenpidekohteisiin voi tutustua. Citynomadi-reittipalvelussa ja Nomadi-sovelluksessa on julkaistu Linnanniemen, Vanhankaupungin ja Valon polun reitit.

Verkkosivut

Keskustan kehittämisellä on ollut itsenäinen verkkosivusto osoitteessa turku.fi/keskustan-kehittaminen, Kaupungin verkkosivujen vuoden 2025 uudistuksen yhteydessä tiedot sulautettiin osaksi turku.fi-sivustoa.

Vaikka itsenäisellä sivustolla saadaan toteutettua visuaalisesti näyttävä kokonaisuus, ei itsenäinen sivusto ole perusteltu keskustan kehittämisen kaltaisessa, kaupungin perustoimintaan nojaavassa ja poikkihallinnollisessa tekemisessä. Liiallinen hankelähtöinen ajattelu ja sen mukainen viestintä lisäävät helposti siiloutumista ja voivat jopa vaikeuttaa kaupungin sisäistä yhteistyötä.

Verkkouutiset onkin julkaistu kulloisenkin aihepiirin mukaisesti aina sopivissa kohdissa myös turku.fi-emosivustolla. Verkkosivuilla ja mediatiedotteilla on uutisoitu mm. toimenpiteisiin ja kaavoituksiin liittyvistä päätöksistä, keskustan elinvoimatutkimusten tuloksista, tapahtumista ja muista kaupunkitilaa elävöittävistä toimenpiteistä sekä osallistamiseen liittyvistä tilaisuuksista ja kyselyistä.

Viestintäyhteistyö

Kaupungin sisällä viestinnällistä yhteistyötä on tehty mm. kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden, museopalveluiden ja Kulttuurin kärkihankkeen kanssa erilaisten yhteisten toimenpiteiden yhteydessä.

Yhteisiin tavoitteisiin sitoutumisen kannalta suorassa kontaktissa tapahtuva viestiminen omalle henkilökunnalle, asukkaille ja muille sidosryhmille on ensiarvoisen tärkeä osa viestintää. Mahdollisuuksia osallisuuteen on tarjottu yhteisen tekemisen, tapahtumien, kyselyjen ja digitaalisten palvelujen kautta. Ulkoisessa viestinnässä esimerkkejä osallisuuteen kannustamisesta ovat mm. keskustan kehittämiskilpailu Sytytä Turku, lukuisat Kerro kantasi -kyselyt, Kristiinankadun kesäkatu ja Tapahtumamatot sekä yhdessä Vanhankaupungin alueen toimijoiden kanssa järjestetyt Vanhankaupungin juhlat.

Sisäisen viestinnän kanavina ovat suorien kontaktien ohella toimineet kaupungin intra Metku ja henkilöstön Turun puolest -uutiskirjeet.

9 Kärkihankkeelle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen

9.1. Viihtyisä ja eläväinen kohtaamispaikka

Kärkihankkeen aikana on tehty useita toimenpiteitä keskustan viihtyisyyden ja elävyyden lisäämiseksi:

Valon polku -tapahtuma on lisännyt elävyyttä haastavana talviaikana. Tapahtuma on houkuttellut vuosittain kaupunkilaisia kokemaan tuttu kaupunki uudella tavalla, kannustanut ihmisiä ulkoilemaan ja houkuttellut käyttämään alueen palveluita. Lisäksi jokaisena vuotena toteutetut kulttuuri- ja taidealan ohjeisohjelmat ovat tarjonneet paikallisille alan toimijoille esiintymismahdollisuuden. Tapahtuman maksuttomuus ja saavutettavuus on tehnyt siitä nauttimisen helpoksi kaikille. Kävijäkyselyt osoittavat Valon polun olevan suosittu ajanviettokohde koko perheelle.

Vanhankaupungin viihtyisyyttä ja eläväisyyttä on lisännyt Tuomiokirkon kupeessa vuodesta 2020 Kirkkopuiston Terassi. Terassi on tarjonnut musiikkia ja taidetta ilmaiseksi kaupunkilaisille. Vuonna 2024 Terassilla kävi noin 160 000 asiakasta. Taiteen talon avautuminen Rettigin vanhaan tupakatehtaaseen on tarjonnut kulttuurielämyksiä ja luonut julkisen kohtaamispaikan, mahdollistanut monipuolisen tapahtumallisuuden Vanhassakaupungissa sekä antanut uusia työ- ja galleriatiloja luovan alan ammattilaisille. Vanhankaupungin juhla puolestaan on kesäkuussa alueen toimijoiden yhdessä kaupunkilaisille järjestämä tapahtumapäivä.

Uusi Kauppatori on saanut vuolaasti kiitoksia niin tunnelmastaan, tarjonnastaan kuin siisteydestään. Vuonna 2024 toteutetussa kyselytutkimuksessa 63 % vastaajista koki torialueen viihtyvyyden olevan tärkein asia Kauppatorilla vieraillessa. Positiivisia mainintoja saa myös sen moderni ja avara yleisilme sekä istutukset, paviljongit ja suihkulähde. Toriparkin valmistuminen on lisännyt alueen pysäköintipaikkoja, vapauttanut tilaa kävelylle ja oleilulle torilla sekä vähentänyt torille kohdistuvaa automelua. Kauppatorin uudistuksen myötä parantunut ydinkeskustan viihtyisyys on ympärivuotista.

Linnanniemestä luodaan kaupungin ensimmäistä taidekaupunginosaa, jolle on jo hyväksytty taideohjelma. Sen tavoitteena on taiteen avulla tehdä alueesta viihtyisä, herättää kaupunkilaisissa ajatuksia, tuoda esiin ekologisia arvoja ja kannustaa ihmisiä myös liikkumaan. Julkinen taide on suunniteltu sijoittumaan reiteille ja kohtaamispaikoille alueella. Taideohjelman toteutusta edistetään jo ennen alueen rakentumista. Väliaikaiset taideteokset ovat elävöittäneet aluetta, ja Forum Marinumin piha-alueella toteutetut viherryttämiskokeilut ovat luoneet museon edustalle oleilun alueen ja kohtaamispaikan. Ferry Terminalin aukion teos tulee olemaan Linnanniemen ensimmäinen pysyvä julkinen taideteos, jonka toteuttajaksi valittiin HC Berg. Linnanniemen vehreä ja monipuolisia palveluita sisältävä taidekaupunginosa tulee nostamaan historiallisesti merkittävän alueen tiivistä osaksi Turun keskustaa.

Tapahtumamatot Kristiinankadun kesäkadulla, Rettiginrinteessä ja Puutorilla ovat tuoneet tapahtumallisuutta, yllätyksellisyyttä ja vireyttä keskustaan. Tapahtumamattojen valttina on niiden matalan kynnyksen käyttäminen ja niistä nauttiminen, sekä niiden tuoma vireä ja eläväinen tunnelma keskustan alueille. Elävät kaupunkikeskustat ry (EKK) palkitsi tapahtumamatot Vuoden keskustatekona vuonna 2022.

Aninkaisten alueen kehittämisen tavoitteena on luoda monipuolinen tapahtumien, oleilun ja aktiviteettien kaupunginosa. Alueen kehittämisprojektit – Matkakeskus, Areena ja elämyskeskus, Aninkaisten konserttitalo ja Turun ammatti-instituutin rakennukset – ovat käynnissä ja valmistuessaan mahdollistavat uudenlaisen kulttuurin ja kokemusten tarjonnan Turun keskustassa.

9.2. Kaupallisesti elinvoimainen keskusta

Elinvoimaisuuden mittaaminen: Turun kaupunki on seurannut ydinkeskustan ihmisvirtoja vuodesta 2019 alkaen Norteconin tuottaman elävyysindeksin avulla. Vuonna 2024 Turun keskusta-alueelle tehtiin noin 22,1 miljoonaa käyntiä ja 14,1 miljoonaa asiointia. Vuonna 2019 Turun keskusta-alueelle tehtiin noin 23,6 miljoonaa käyntiä ja noin 14,1 miljoonaa asiointia. Vaikeista suhdanteista huolimatta Turun keskustan elävyys on siis palannut lähes täysin pandemiaa ja toriremonttia edeltäviin ihmisvirtoihin.

ASKURA-tutkimuksen mukaan ostosmatkojen suhteellinen osuus Turun keskustaan tehdyistä matkoista on jonkin verran vähentynyt viidessä (2020–2025) vuodessa, mutta viihde- ja kulttuuripalveluiden käyttämiseen liittyvien sekä ajankuluksi tai muuten vaan tehtyjen matkojen osuus on

vastaavasti kasvanut. Tutkimukseen vastanneista 82 % ilmoitti käyttäneensä tai aikovansa käyttää rahaa keskustassa haastattelupäivän käynnillä.

Voittajakaupungit Elinvoimalaskennan mukaan vuodesta 2019 vuoteen 2024 liikeilojen määrä on pysynyt Turun keskustassa lähes ennallaan (-1) vaikka aaltoliikettä on ollut ja erityisesti pandemian aikana liikeilojen määrä väheni hetkellisesti. Kauppojen, eli tavaraa pääasiassa myyvien liikkeiden, määrä on laskenut 9,9 % (535>482) kun taas ravintoloiden määrä on hieman noussut, 2,4 % (250>259). Tyhjiä liikeilojen määrä on pysyvät melko stabiilina, se on ollut koko tarkasteluajan noin 11,5 % lukuun ottamatta vuotta 2020 jolloin luku oli 12,4 %.

Kauppahallin ja Kauppatorin yrittäjiltä on saatu positiivista palautetta keskustan monipuolisen tapahtumatarjonnan synnyttämästä asiakasmäärien kasvusta. Esimerkkeinä ihmisiä keskustaan houkuttelevista tapahtumista ovat Turun päivän markkinat, Meksikon itsenäisyyspäivän juhlat, Vappu ja Syysmarkkinat. Kärkihankkeen aikana on myös edistetty kaupunkilaisten ja yritysten mahdollisuutta järjestää matalalla kynnyksellä erilaisia tapahtumiin ja aktiviteetteja. Kauppatorin lavaa ja Tapahtumamattoja voi kuka hyvänsä hyödyntää. Saatu palaute osoittaa tapahtuma- ja aktiviteettitarjonnan tuovan keskustaan selvästi lisää ihmisiä, jotka virkistävät keskustan kivijalkayritysten liiketoimintaa. Kauppatorin paviljongissa olevia pieniä liikeiloja on vuokrattu pienyrittäjien pop-up-käyttöön. Se on tarjonnut esimerkiksi verkkokaupoille mahdollisuuden kokeilla myyntiä fyysisessä myymälässä, ja hankalasti vuokrattavat tilat on saatu paremmin käyttöön.

Valon polku -tapahtumalla on ollut kaupungin elinvoimaisuutta edistävä vaikutus, kun suuret määrät kaupunkilaisia ja matkailijoita liikkuu keskustassa tapahtuman aikana. Valon polun aikana tehty yhteistyö keskustan alueen yrittäjien kanssa on lisännyt erityisesti vuonna 2024 avoinna olevia palveluja reitin varrelle. Yritysten asiakasmäärät ovatkin tuon joulukuun viikon aikana merkittävästi normaalia suuremmat.

Vanhassakaupungissa Kirkkopuiston Terassi on saavuttanut suuren suosion ja kävijäkunnan. Vuonna 2024 terassissa vieraili yli 160 000 kävijää. Taiteen talossa puolestaan järjestettiin vuonna 2024 yli 1600 tapahtumakertaa, ja siellä avattiin uusia gallerioita ja elokuvateatteri.

Liikennejärjestelmän ja liikkumisen muutokset mahdollistavat suuremmat asiakas- ja kävijämäärät keskustaan. Keskustan alueella on tehty liikkumisen kokeiluja, joiden avulla tasoitetaan tietä uusien kestävästi liikkumisen palvelujen käytölle sekä kestävämmille liikkumistottumuksille. Näihin kokeiluihin kuuluu esimerkiksi liityntäpysäköinti keskustan ympäristön kauppojen luona sekä suur- tapahtumien aikana. Liityntäpysäköinti antaa keskustaan saapuvalla kestävästi, tehokkaan ja käytännöllisen vaihtoehdon, jossa henkilöauto vaihtuu bussiksi keskustan ulkopuolella. Liityntäpysäköinnin kehittämisellä on suuri potentiaali keskustan liikenteen rauhoittamiselle ja sujuvoittamiselle, ja samalla tuetaan ympäristötavoitteita.

Muiden kaupunkien esimerkit osoittavat, että julkinen liikenne tuo suurimmat määrät kuluttamista keskustaan. Turvallisempi, hiljaisempi ja viihtyisämpi katukuva esimerkiksi Kauppatorin ympäristössä on isolta osin maanpäällisen autoilun ja pysäköinnin vähentämisen tulosta. Viihtyisyyden yhteys elinvoimaisuuteen näkyy esimerkiksi, kun Elävät Kaupunkikeskusta ry (EKK) palkitsi vuonna 2021 Turun Kauppatorin alueen rohkeasta kehittämisestä, ja erityisesti Toriparkin valmistuminen ja

sen mukanaan tuomat 200 miljoonan euron kiinteistöinvestoinnit Kauppatoria ympäröiviin kortteleihin sai runsaasti kiitosta.

Linnanniemeen ja Aninkaisiin on suunnitteilla monipuolista rakentamista kuten asumista, palveluita, työpaikkoja ja virkistymisen paikkoja. Kulttuurirannan kehittäminen puolestaan tuo jokirannat palveluineen entistä lähemmäs kaupunkilaisia, ja yhteistyöverkoston kehittämisen kautta pyritään parantamaan jokirannan toimijoiden toimintaedellytyksiä edistämällä monialaista yhteistyötä. Tavoitteena on tiivistää keskustarakenteen kehittymistä ja vahvistaa siten keskustan elinvoimaa.

9.3. Saavutettava ja helposti kuljettava keskusta

Keskustan saavutettavuus ja helppo kuljettavuus on kehittynyt monin tavoin kärkihankkeessa toteutettujen projektien myötä:

Uudet kaupunkiopasteet mahdollistavat kaupunkilaisille suunnistamisen helpottumisen sekä turvallisemmat ja varmemmat kulkemisreitit. Valon polku ja sen valotaideteokset lisäävät myös turvallisuudentunnetta keskustan alueella. Ne luovat kannustetta ulkoilemiseen, kaupunkitilojen uudelleenkokemiseen sekä kulkemistottumuksien muuttamiseen. Linja-autoaseman kestävästä liikkumisesta ja matkaketjuja helpottavat uudistukset laskevat kynnystä kestävien kulkumuotojen käyttöön keskusta-alueella. Linja-autoasemalle on tuotu kauan kaivattu matkatavarasäilytys ja pyöräilytarvikeautomaatti sekä parannettu opastusta helpottamaan kulkumuodosta toiseen siirtymistä. Föllärikaupunkipyörät ja tavarapyörät helpottavat ydinkeskustan alueen helppoa ja kestävästä liikkumisesta.

EU:n URBACT-ohjelman alaisessa **Space4People-hankkeessa** kehitettiin julkisten tilojen laatua ja houkuttelevuutta. Osana hanketta laadittiin myös Turun kävelyn ja oleilun kehittämisohjelma, joka edistää kävelyn ja oleilun huomioivaa suunnittelua, ympärivuotisesti viihtyisiä reittejä sekä kävelyyn ja oleiluun kannustavaa kulttuuria.

Pyöräpysäköinnin kokeiluissa osallistettiin alan yrityksiä ja mm. kerättiin dataa pyöräpysäköinnistä, edistettiin sähköpyörien turvallista latausta ja edistettiin turvallista pyöräpysäköintiä lisäpalveluineen. Keskusta-alueen liikenneanalyysit ja liikenteen solmukohtalaskennat tuottavat tietoa liikennejärjestelmästä päätöksentekoa ja kehittämistyötä varten.

EU:n Interreg Baltic Sea Region -ohjelman rahoittamassa HUPMOBILE-hankkeessa kehitettiin satama-alueen ja Linnanniemen liikennejärjestelyjä kestävämmäksi. Hankkeessa myös luotiin liikennejärjestelyjen suunnitelman lisäksi yhteistyömalli, joka mahdollistaa satama-alueen kokonaisvaltaisen kehittämisen tulevaisuudessakin. Kulttuurihistoriallisesti ja taloudellisesti merkittävän alueen tulee kyetä kasvavien turistimäärien sujuvaan käyttöön ja kulkemiseen. HUPMOBILE seuraa Civitas Eccentricin kaltaisten hankkeiden jalanjäljissä, jossa Turkuun tuotiin kaupunkipyöräjärjestelmä osana kestävästä liikennekehittämisestä.

Meneillään olevat Kupittaa–Turku-ratahanke, Satamaraide-hanke ja Matkakeskus-hanke ja tulevat integroimaan Turun tiiviisti osaksi seudullista, kansallista ja kansainvälistä liikennettä. Tavoitteena on, että kulkeminen linja-autolla, junalla, laivalla ja lentokoneella vaihtoineen muuttuu sujuvammaksi, nopeammaksi ja varmemmaksi. Liikenteen ja logistiikan multimodaalisena keskuksena

matkakeskus parantaa keskustan saavutettavuutta julkisella liikenteellä ja kytkee samalla Aninkaisen alueen nykyistä tiiviimmin osaksi kaupungin keskustaa.

10 Huomioita

1. **Johtaminen avainasemassa.** Johdonmukainen, selkeä ja oikein resursoitu johtaminen mahdollistaa sekä työn tavoitteellisen suunnittelun että sen selkeän ja tehokkaan toteuttamisen. Se luo myös turvallisen ympäristön, jossa saa tukea työhön ja jossa jokainen hankkeessa mukana oleva voi keskittyä omaan työhönsä ja kehittää osaamistaan. Johtamista olisi hyvä kehittää siten, että tämä toteutuisi.
2. **Selkeä toimintamalli hankkeen päättymiseen.** Kärkihanke on sidottu valtuustokauteen mutta kehittäminen on paljon pitkäjänteisempää. Valtuustokausien vaihtoihin tulisi olla selkeä toimintamalli siitä, mitä ja miten kehittämistoimia on tarkoitus jatkaa, jotta pitkäjänteinen kehittäminen ei vaarannu tai katkea. Epätietoisuus jatkosta vaikuttaa negatiivisesti sekä hankkeen työntekijöihin että yhteistyökumppaneihin ja sidosryhmiin.
3. **Projektiammattilaiset projektijohtoon.** Keskustan kehittämisen kaltaisten monialaisten toimenpidekokonaisuuksien projektijohtajina on hyvä olla ns. yleisosaajia sen sijaan, että projektijohto olisi yhden palvelualueen yksikön vastuulla. Tämä edistää moninäkökulmaista kehittämistä ja yhteistyön tekemistä yli toimialarajojen ja ehkäisee yhden tai vain harvojen alojen näkemysten mukaista kehittämistyötä. Kärkihankkeen työntekijöiden roolina on ollut toimia edunvalvojina varmistamassa, että keskustan kehittäminen etenee kohti sille asetettuja tavoitteita ja visiota ja että kaupungin strategiassa ja pormestariohjelmassa määritetyt arvot ohjaavat kaikkea tekemistä.
4. **Henkilöriski.** Projektien ja tapahtumien vastuussa ei tulisi olla vain yhtä henkilöä, sillä se on riski kehittämisen jatkuvuudelle, yhteistyön tekemiselle ja kärkihankkeen tavoitteiden edistämiseksi sekä sisäisten että ulkoisten sidosryhmien kanssa. Pari- tai tiimityöskentelyä tulisi suosia.
5. **Yhteistyömalli.** Kärkihankkeessa on tuotu yhteen toimijoita, joiden kanssa tehty yhteistyö on ollut avainasemassa kehittämisessä. Esimerkiksi Ydinkeskustassa ja Vanhassakaupungissa on luotu yhteistyöryhmät, joissa on mukana useita alueen toimijoita. Aurajoen työryhmässä puolestaan kaupungin eri alojen asiantuntijat ovat yhdessä käsitelleet lukuisia yrittäjien Aurajokeen liittyviä kehittämisideoita. Tällaisia monitahoisia yhteistyömalleja olisi hyvä jatkaa ja kehittää.
6. **Kärkihankkeen rooli.** Kaupungin organisaatiossa kärkihankkeen rooli on koettu osittain epäselväksi. Mikäli jatkossa toteutetaan vastaavanlaisia strategisia kehittämishankkeita, on tärkeää edistää aktiivisesti verkostoitumista eri yksiköiden välillä ja pyrkiä luomaan monipuolisia yhteistyöväyliä. Siten on mahdollista myös juurruttaa hankkeissa tehtyä työtä osaksi jokapäiväistä toimintaa.

